

ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНЦЕПЦІЇ SUPPLY CHAIN MANAGEMENT

У другій половині ХХ століття в умовах глобалізації та інтеграції ринків, посилення конкуренції, розвитку аутсорсингу та інформаційних технологій, зростання ролі клієнта з'явилася потреба в новій концепції управління бізнесом – управління ланцюгами поставок.

Термін Supply Chain Management (SCM) – «управління ланцюгами поставок» уперше був запропонований на початку 1980-х років компанією «i2 Technologies» разом із консалтинговою компанією «Arthur Andersen». У 1982 р. було опубліковано статтю R.K. Oliver та M.D. Webber «Supply Chain Management: Logistics catches up with strategy». Автори статті запропонували розглядати матеріальні потоки від виробників вихідної сировини до кінцевого споживача в рамках інтегрованої стратегії, назвавши її управлінням ланцюгами поставок [1, с. 402].

Для проведення аналізу було актуалізовано етапи формування концепції SCM на основі періодизації науковців Монджзка Р.М., Хандфілд Р.Б., Гюніперо Л.К., Паттерсон Д.Л. та Меджибовська Н.С. [2, 3]. Період до 1980-х років характеризується зростанням купівельної зацікавленості, спрямуванням діяльності підприємств на задоволення споживчого попиту та потреб зростаючого промислового ринку, коливаннями купівельної діяльності підприємств під впливом зовнішніх чинників.

I-й етап становлення концепції – зародження концепції SCM – 1980-ті по першу половину 1990-х років. Характеризується посиленням конкуренції, глобалізації ринків, розвитком інформаційних технологій. Більш скоординоване управління потоками товарів, послуг, фінансових засобів й інформації.

II-й етап – використання концепції SCM – перша половина 1990-х по початок 2000-х років. Було сформовано класичне трактування концепції SCM. Відбувалися ключові перетворення в концепції, зокрема, розмежування SCM та логістики. Змістився фокус концепції з економії на витратах до орієнтації на клієнта. Відносини з постачальниками перейшли від конфронтаційних до більш узгоджених.

III-й етап – трансформація концепції SCM – друга половина 2000-х по сьогодні. Даний період характеризується широким застосуванням концепції SCM у діяльності підприємств економічно розвинених країн, переходом від ланцюгів до мереж створення цінності, впровадженням інновацій в управління ризиками в глобальному ланцюзі поставок.

Зростання обізнаності кінцевих споживачів та зростання їх участі у процесах створення продуктів обумовили зародження та розвиток концепції Demand Chain Management (управління ланцюгами попиту) як продовження концепції SCM. Дана концепція має фокус на інтереси кінцевих споживачів як головного джерела координації бізнес-процесів. Концепція Sustainable Supply Chain Management (управління стійкими ланцюгами поставок) також відноситься до новітнього етапу розвитку концепції SCM. Дана концепція має фокус на соціальну відповідальність учасників ланцюга поставок й етику ведення ними бізнесу [3, с. 278]. Однією з найновіших й найменш досліджуваних є концепція Sustainable Demand Chain Management (управління стійкими ланцюгами попиту). Дана концепція спрямована, не тільки на досягнення економічних, але й соціальних, екологічних ефектів, на задоволення очікувань та вимог споживачів, що формують цільові ринки для певних логістичних ланцюгів [4, с. 204].

Отже, сучасна концепція SCM стала дієвим інструментом ведення бізнесу, тому що дозволяє скоротити витрати, підвищити якість продукції та рівень обслуговування споживачів по всьому ланцюгу поставок, а також підвищити соціальну відповідальність бізнесу. Мінливий попит, нові вимоги ключових споживачів, тенденції на ринку, а також подальший розвиток інформаційних технологій обумовлюють зародження та розвиток нових концепцій як продовження концепції SCM. Разом з тим слід зауважити, що універсальних підходів не існує і ефективність будь-якої концепції перевіряється на практиці.

Література:

1. Дубовик С.Г., Сигида Н.О., Спасивий Ю.Ю. Управління ланцюгами поставок підприємств, їх сутність та структура. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 402-410.
2. Monczka R.M., Handfield R.M., Giunipero L.C., Patterson J.L. Purchasing and supply chain management. 5th ed. Cengage Learning, 2011. 888 p.
3. Меджибовська Н.С. Сучасні тенденції управління ланцюгами поставок. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2011. Вип. 1(35). С. 283-288.
4. Сигида Н. О. Управління ланцюгами поставок: еволюція та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2017. № 119. С. 195-205.